Этнакультурная адукацыя дзяцей дашкольнага ўзросту

Фарміраванне ў дашкольнікаў нацыянальнай самасвядомасці непасрэдна звязана з працэсам этнакультурнай самаідэнтыфікацыі асобы. У сувязі з гэтым адным з вызначальных накірункаў дашкольнай адукацыі выступае этнакультурная адукацыя дашкольнікаў.

Паколькі адукацыя – гэта працэс перадачы назапашаных пакаленнямі ведаў і культурных каштоўнасцей, а этналогія вывучае народы-этнасы, іх паходжанне, заканамернасці развіцця, характар жыццядзейнасці, культурныя традыцыі і міжэтнічныя ўзаемасувязі, то ў пэўнай ступені вырашэнню дадзенай праблемы будзе спрыяць распрацоўка працэсуальнага кампаненту этнакультурнага выхавання і развіцця дзяцей дашкольнага ўзросту. Пры гэтым асаблівае значэнне набывае не аб'ём ведаў, а прадуктыўная іх інтэрпрэтацыя.

Этнакультурнае выхаванне дзяцей дашкольнага ўзросту з'яўляецца сістэмаўтвараючым звяном адукацыйнага працэсу. Яно заарыентавана на фарміраванне сістэмнай ідэнтыфікацыі і фарміраванне інтэрыярызацыі этнакультурных і агульначалавечых каштоўнасцей.

Па зазначэнні Л. І. Бажовіч, Л. С. Выгоцкага, А. М. Лявонцьева, С. Л. Рубінштэйна, Д. Б. Эльконіна і інш., актыўная ствараючая дзейнасць з'яўляецца асноватворнай у засваенні асобай этнакультуры як агульнай часткі агульначалавечай культуры, што перадаецца ў матэрыяльных і духоўных каштоўнасцях.

Адзначым, што ўключэнне дашкольніка ў выхаваўча-адукацыйны працэс разглядаецца як яго жыццё ў соцыякультурным акружэнні.

Што да ідэнтыфікацыі дашкольнікаў у этнакультурным асяроддзі і авалодвання імі агульначалавечымі каштоўнасцямі, то гэты працэс у першую чаргу ажыццяўляецца пры ўмове авалодання імі роднай (беларускай) мовай.

Па меркаванні айчынных педагогаў А. А. Грымаця, Н. С. Старжынскай, А. Ю. Лозкі, узмацненню этнізацыі адукацыі спрыяе павялічэнне ролі роднай мовы, прытрымліванне ў выхаванні мэтаў народнай педагогікі.

Узаемасувязь і узаемаабумоўленасць культуры і роднай мовы звязана з тым, што на роднай мове ажыццяўляецца першапачатковае індывідуальнае і сацыяльнае развіццё дзіцяці, фарміраванне яго асобы. Родная мова дапамагае дзіцяці ўвайсці ў навакольны свет, стаць сапраўдным грамадзянінам пэўнай культурнай прасторы. Вывучэнне мовы як сродка зносін узаемазвязана з адначасовым вывучэннем культуры таго народа, які ажыццяўляе зносіны на гэтай мове.

У нашай краіне распрацавана дзяржаўная праграма развіцця беларускай мовы і іншых нацыянальных моў. У ёй падкрэсліваецца неабходнасць забяспячэння абавязковага, паслядоўнага ўкаранення беларускай мовы ў выхаваўча-адукацыйны працэс як беларускамоўных дашкольных устаноў, так і дашкольных устаноў з рускім моўным рэжымам. Асаблівае значэнне такі напрамак работы набывае ў сувязі з

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

тым, што навучанне беларускай мове ў рэспубліцы ажыццяўляецца ў спецыфічнай сацыялінгвістычнай сітуацыі, якую можна ахарактарызаваць як руска-беларускае блізкароднаснае двухмоўе, дзе беларуская мова толькі пачынае займаць месца роднай мовы і цалкам становіцца не толькі мовай памяці і этнічнай ідэнтыфікацыі, а на самой справе мовай душы.

Беларуская мова вызначае сабой адначасова і змест, і сродкі духоўнага развіцця дзіцяці, яго дачынення да агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей.

Авалоданне багаццем беларускай мовы у розных тыпах дашкольных устаноў складае адзін з асноўных элементаў фарміравання асобы дзіцяці як прадстаўніка пэўнага этнасу, спрыяе яе этнакультурнаму выхаванню. Аднначасова з засваеннем мовы вядзецца работа па азнаямленні дзяцей з духоўнымі і матэрыяльнымі каштоўнасцямі нацыянальнай культуры.

Разам з тым этнакультурнае выхаванне ў дашкольным дзяцінстве трэба ажыццяўляць як на традыцыях айчыннай народнай культуры , так і улічваючы міжэтнічныя ўзаемасувязі. Пры гэтым культурацэнтрыстская парадыгма будуецца на прынцыпе адзінства і ўзаемадзеяння беларускага і агульнасусветнага.

У сувязі з гэтым асноўнымі задачамі этнакультурнай адукацыі дашкольнікаў выступаюць: абуджэнне ў дзетак цікавасці да багацейшай нацыянальнай фальклорнай спадчыны, да духоўнай культуры беларускага народа; пашырэнне уяўленняў старшых дашкольнікаў пра адлюстраваную ў фальклоры духоўную і матэрыяльную культуру беларусаў; арыентацыя дашкольнікаў на традыцыйныя духоўныя каштоўнасці, дзе вызначаючым з’яўляецца суаднесенне і ўзаемадзеянне агульначалавечага і этнакультурнага; выхаванне кожнага дзіцяці ў разуменні даверу, узаемадапамогі, сяброўства паміж народамі; фарміраванне ў дашкольнікаў свядомасці таго, што іх здольнасці прысвечаны служэнню на карысць іншым людзям, свайму народу; выхаванне ў дзяцей дашкольнага ўзросту патрыятызму, гонару за свой народ і яго багатую культуру.

Сярод вызначальных сродкаў этнакультурнай адукацыі дашкольнікаў разам з беларускамоўнымі зносінамі выступаюць прадметы быта і народнай творчасці, родная прырода, народная архітэктура.

Узбагачэнню ўяўленняў дзяцей пра беларускую культуру спрыяе іх сістэматычнае, паслядоўнае знаёмства з традыцыямі, звычаямі, абрадамі беларускага народа; нормамі паводзін і этыкету; адметнасцю побыту; народнага касцюма; музыкальнымі інструментамі, народнымі святамі.

Этнакультурная адукацыя дзяцей у дашкольнай установе непасрэдна звязана з культурна-каштоўнаснымі, асобасна-развіваючымі састаўляючымі акружаючага асяроддзя; са стварэннем жыццёвай пrasторы дашкольніка, у якой усё накіравана на арганізацыю этнакультурнага выхаваўча-адукацыйнага працэсу.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

Асноўным сродкам арганізацыі гэтага працэсу з’яўляецца вусная паэтычная творчасць . Менавіта яна выступае захавальнікам багацейшых духоўных традыцый , побыту і гаспадарчага вопыту беларускага.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ